

رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور

با میانجی درگیری تحصیلی در دانش آموزان

the causal relationship between school atmosphere and health-centered academic lifestyle behaviors mediating academic conflict in students

لیلا حیدریانی

PhD Student in Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran.

Dr. Ezatolah Ghadampour*

Professor of Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran.

ghadampour.1973@gmail.com

Dr. Mohamad Abasi

Asistant Professor of Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran.

لیلا حیدریانی

دانشجوی دکتری روان شناسی تربیتی، گروه روان شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران.

دکتر عزتاله قدم پور (نویسنده مسئول)

استاد روان شناسی تربیتی، گروه روان شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران.

دکتر محمد عباسی

استادیار روان شناسی تربیتی، گروه روان شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران.

Abstract

The aim of the present study was to investigate the causal relationship between school climate and health-oriented academic lifestyle behaviors mediating academic engagement in students. The statistical population included all elementary students (second year) of Boroujerd city in the academic year 2020-21 in the number of 16,000, of which 450 people were randomly selected as a sample. Research data using questionnaires of health-oriented academic lifestyle behaviors (HC-ALFB) Salehzadeh et al. (2017), school climate (SC) Lee et al. (2017), and academic engagement (AC) Zarang (2012) Was collected. Data were analyzed using the structural equation method. The results of structural equation modeling showed that school climate has a significant direct role in behaviors that facilitate students' health-oriented academic lifestyle ($p < 0.01$). Also, school climate indirectly and through academic conflict has a significant effect on behaviors that facilitate a healthy academic lifestyle ($p < 0.01$). Finally, the results of model fit indices showed that the proposed model fits relatively well with the data and can explain the variance of health-oriented academic lifestyle facilitating behaviors. These findings indicate that considering the variables of school climate and academic conflict, we can expect an increase in the health-oriented academic lifestyle behaviors of students.

Keywords: *facilitative behaviors, health-oriented academic lifestyle, school climate, academic engagement.*

چکیده

هدف پژوهش حاضر رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با میانجی گری درگیری تحصیلی در دانش آموزان بود. روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی و از نوع مدل معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان ابتدایی (دوره دوم) شهرستان بروجرد در سال تحصیلی ۴۰۰-۱۳۹۹ به تعداد ۱۶۰۰۰ بود که به صورت تصادفی خوشه‌ای تعداد ۴۵۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شد. داده‌های پژوهش با استفاده از پرسشنامه‌های رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور (HC-ALFB) صالح زاده و همکاران (۱۳۹۶)، جو مدرسه (SC) لی و همکاران (۲۰۱۷) و درگیری تحصیلی (AC) زنگ (۱۳۹۱) گردآوری گردید. داده‌ها با استفاده از روش معادلات ساختاری مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که جو مدرسه نقش مستقیم معناداری بر رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور دانش آموزان دارد ($p < 0.01$). همچنین جو مدرسه به طور غیر مستقیم و از طریق درگیری تحصیلی اثر معناداری بر رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور دارد ($p < 0.01$). در نهایت، نتایج مربوط به شاخص‌های برازندگی مدل نشان داد که مدل پیشنهادی اصلاح شده با داده‌ها برازش نسبتاً خوبی دارد و می‌تواند واریانس رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور را تبیین کند نتایج نشان می‌دهد با توجه داشتن به متغیرهای جو مدرسه و درگیری تحصیلی می‌توان افزایش رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور دانش آموزان را انتظار داشت.

واژه‌های کلیدی: رفتارهای تسهیل کننده، سبک زندگی تحصیلی سلامت محور، جو مدرسه، درگیری تحصیلی.

دانش‌آموزان آینده‌سازان هر جامعه‌ای هستند و دوران تحصیل برای آنان سرنوشت‌ساز و شخصیت‌ساز محسوب می‌شود و چه بسا موفقیت تحصیلی در این دوره، موفقیت آنان را در دوره‌های بعدی زندگی تضمین می‌نماید (قدم‌پور، یوسف‌وند و رادمهر، ۱۳۹۶). بنابراین، پرداختن به مسائل مربوط به آنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و یکی از مهم‌ترین این مسائل، مساله سلامت تحصیلی^۱ آنان است، ارتقاء و بهبود سلامت فراگیران، یکی از مهم‌ترین ابعاد توسعه و بهسازی منابع انسانی بوده و در چند دهه‌ی اخیر توجه سازمان‌های آموزشی به نیروهای سالم جسمی و فکری در نهادهای آموزشی را به خود جلب کرده است. همچنین نظریه‌پردازان و محققان تربیتی برای ارائه نظریات خود پیرامون پیشرفت تحصیلی خواهان شواهد تحقیقی و تجربی در مورد عوامل تأثیرگذار بر سلامت تحصیلی در فرهنگ‌ها و نظام‌های آموزشی گوناگون هستند (زاهدباخان، پوربهرام و رحمانی جوانمرد، ۱۳۹۲).

در نظام تعلیم و تربیت دو هدف اصلی آموزش و پرورش مدنظر است. آموزش برای یادگیری و عملکرد تحصیلی و همچنین پرورش و رشد همه‌جانبه و شکوفایی استعدادهای یادگیرندگان. هراندازه که یادگیرندگان محیط مدرسه و کلاس را مثبت و رضایت‌بخش‌تر ارزیابی کنند، به همان اندازه مسیر تربیت آنان، هموارتر خواهد بود (کاووسیان، کدیور و فرزاد، ۱۳۹۱). در موقعیت‌های پیشرفت از یادگیرندگان انتظار می‌رود تا در فعالیت‌های تحصیلی درگیر شوند؛ در پرتو آموزش یاد بگیرند، به معیارهای تعیین شده برای شایستگی و صلاحیت ذهنی دست یابند، به قوانین محیط‌های تحصیلی عمل کنند، با همکلاسی‌ها و معلمان خود روابط جدید برقرار کنند و به عنوان عضوی از اجتماع محیط تحصیلی خویش، در فعالیت‌ها مشارکت نمایند، به همین دلیل زندگی تحصیلی فراگیران اغلب پیچیده و چالش‌انگیز است (ونزل و مایل، ۲۰۱۶). به دنبال درک این چالش‌ها و ناکارآمدی رویکرد کمیت‌مدار و بازده‌محور در نظام‌های آموزش و پرورش، مرور تحركات فکری محققان در پاسخ‌گویی به کاستی و نقیصه مزبور از ظهور جنبش آموزش و پرورش مثبت‌نگر به مثابه انقلابی در عرصه شکل‌دهی به جهت‌گیری پژوهشی محققان تربیتی خبر می‌دهد؛ این جنبش که ذیل چتر مفهومی روان‌شناسی مثبت معنا یافته است سهمی بسزا در هویت‌بخشی به دغدغه‌های راستین فلسفه تحولی و کیفیت‌مدار بر عهده دارد (نوبل و مک‌گراث، ۲۰۰۸؛ به نقل از صالح‌زاده، شکری و فتح‌آبادی، ۱۳۹۶). روان‌شناسی مثبت‌نگر^۲، به دنبال فاصله گرفتن از درگیری با بدترین چیزها در زندگی، به سوی گسترش دادن بهترین کیفیت‌ها در زندگی است. این رویکرد در راستای فرضیه پترسون است که بیان می‌کند روان‌شناسی همان‌گونه که با ضعف‌ها درگیر است باید با قوت‌ها نیز درگیر باشد (پترسون، ۲۰۰۶). یکی از مهم‌ترین عواملی که لزوم توجه و تاکید بر روان‌شناسی مثبت‌نگر را در مدارس بیش از پیش مورد توجه قرار می‌دهد، نرخ رو به رشد افسردگی و تحلیل رفتگی سلامت روانی در بین نوجوانان و جوانان دنیا هست (حکیمی، طالع‌پسند، رحیمیان و کرین، ۱۳۹۶). از آن‌جا که سلامت یکی از شاخص‌های مهم در حوزه آموزش‌های مختلف است و با توجه به محوریت مدرسه در زندگی نوجوانان، منطقی است که سلامت را در رابطه با زمینه آموزشی آن یعنی سلامت تحصیلی تعریف کرد. اگرچه توافق کلی درباره تعریف سلامت تحصیلی وجود ندارد، اما اغلب به عنوان یک ساختار چندبعدی توصیف می‌شود که شامل: خودپنداره تحصیلی، مشکلات یادگیری ادراک شده، فرسودگی تحصیلی، کار در مدرسه، درگیری تحصیلی، ارزش‌گذاری مدرسه، رضایت تحصیلی و ... است که هم موارد مثبت (به عنوان مثال درگیری تحصیلی) و هم موارد منفی (به عنوان مثال فرسودگی تحصیلی) را پوشش می‌دهد (ویدلوند، توومینن و کورونن، ۲۰۱۸). الیور و دیساربو (۱۹۸۹) عقیده دارند که سلامت تحصیلی دانش‌آموزان به معنی تناسب بین ارزش‌های ذهنی آن‌ها با تجارب و پیامدهای متنوع ارزشیابی شده از آموزش است. از این منظر سلامت تحصیلی فراگیران تحت رضایت کلی آنان از میزان تحقق انتظاراتشان قرار دارد. مطالعات نشان می‌دهد، فراگیرانی که از سلامت تحصیلی برخوردارند و از نظر هیجانی و شناختی با یادگیری درگیر هستند، وقت و تلاش بیشتری را صرف مطالعه می‌کنند، به طور مناسب با نیازهای تحصیلی خود کنار می‌آیند و بر مسائل دوران تحصیل فائق می‌آیند (وانگ و همکاران، ۲۰۱۱، به نقل از داوری بیبلندی، ۱۳۹۶).

از طرفی فقدان سلامت تحصیلی، علاوه بر اینکه موجب آسیب به سلامت روانی دانش‌آموزان می‌شود، آن‌ها را با ناکامی‌های مختلفی در دوران تحصیلی و حتی پس از آن در زندگی شخصی و حرفه‌ای مواجه می‌کند (مرزوقی، حیدری و حیدری، ۱۳۹۲). از جمله عوامل اثرگذار بر سلامت تحصیلی دانش‌آموزان، جو مدرسه است که ضرورت پرداختن به آن همواره احساس می‌شود. لازمه زمینه‌سازی سلامت تحصیلی دانش‌آموزان به فراهم‌سازی محیطی در مدرسه منوط است که همراه با روابط دوستانه بین معلم و دانش‌آموزان، حاکی از قوانینی

رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با میانجی درگیری تحصیلی در دانش آموزان
the causal relationship between school atmosphere and health-centered academic lifestyle behaviors mediating ...

ثابت و روشن و جوی خودمختارانه برای دانش آموزان باشد، تا در سایه چنین محیط و جوی، دانش آموزان با علاقه و انگیزه بیشتری به تحصیل بپردازند. جو مدرسه بر رفتار، بهزیستی و سلامت، کیفیت زندگی و انگیزه معلمان تاثیر می گذارد (پرتوریس و ویلیرس، ۲۰۰۹). تحقیقات نشان داده است که جو مدرسه پیش بینی کننده اهداف پیشرفت و خودکارآمدی است (لنت، تاویرا و لوبو، ۲۰۱۲). همچنین محیط مدرسه از طریق حمایت معلمان و همسالان بر نتایج تحصیلی و رشد روانی اجتماعی نوجوانان تاثیر دارد (ایلمور و هوبنر، ۲۰۱۰؛ پیک و هاموی، ۲۰۱۰).

بررسی ها نشان می دهد که همبستگی معناداری بین کیفیت زندگی دانش آموزان در مدرسه با رضایت و نگرش شان نسبت به مدرسه و روابط آنان با معلم و همسالان وجود دارد. همچنین کیفیت زندگی دانش آموزان در مدرسه با ماندگاری آن ها در مدرسه، نگرش آن ها درباره مدرسه رفتن، موفقیت تحصیلی، سطوح پیشرفت تحصیلی، پذیرش مسئولیت و تعهد در قبال تکالیف مدرسه و بروز نابهنجاری در مدرسه ارتباط دارد (اینلی و بورک، ۱۹۹۲). کاسترل اوغلو (۲۰۱۵)؛ به نقل از زاهدبابلان و کریمیان پور، ۱۳۹۶) نشان داده که بین وضعیت زندگی در مدرسه و انگیزش تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و کیفیت زندگی در مدرسه پیش بینی کننده انگیزش تحصیلی است. پژوهش گونز و کازو (۲۰۱۵) نیز نشان داده است که محیط مدرسه بر اشتیاق تحصیلی (رفتاری، شناختی و عاطفی) تاثیر دارد. نقش پیش بین متغیر ذکر شده در رابطه با سبک زندگی تحصیلی سلامت محور همچنین می تواند به وسیله متغیر درگیری تحصیلی^۱ میانجی گری شود. یکی از هیجانانی که می تواند در ارتقاء سطح عملکرد تحصیلی و به تبع آن سلامت تحصیلی دانش آموزان نقش بسیار موثری ایفا کند، درگیری تحصیلی در فعالیتهای آموزشی است. درگیری بیانگر ورود فعال فرد به یک تکلیف یا فعالیت است (ریو، کارل، جاون و براچ، ۲۰۰۴) و چارچوبی را برای درک نگرانی های آموزشی از قبیل ترک تحصیل در دوره نوجوانی فراهم می آورد (مهدی پور، غلامعلی لواسانی و حجازی، ۲۰۱۶). مروری بر تحقیقات جدیدتر نشان می دهد که درگیری تحصیلی دارای سه بعد رفتاری^۲، شناختی^۳ و عاطفی^۴ است. این سه بعد جدا از هم نیستند و به صورت یک کل یکپارچه عمل می کنند (ریستلی و کریستنسون، ۲۰۱۱).

در بعد رفتاری، درگیری تحصیلی به رفتار یا احساسات دانش آموزان نسبت به موضوعات کلاس درس، تلاش و پایداری در انجام تکالیف درسی، مقررات مدرسه، معلمان و همسالان اشاره دارد (گوتمن و شان^۵، ۲۰۱۳). درگیری شناختی شامل راهبردهای شناختی (اکتساب، نگهداری و کاربرد اطلاعات) و راهبردهای فراشناختی (دانستن درباره دانستن) است (پینتریچ و دی گروت، ۱۹۹۰). درگیری عاطفی شامل علاقه مندی درونی به مطالب و تکالیف درسی، ارزش دهی به آنها، وجود عاطفه مثبت و فقدان عاطفه منفی نظیر ناامیدی، اضطراب و خشم هنگام انجام تکالیف درسی و یادگیری است (لنین برینک و پینتریچ، ۲۰۰۳). دانش آموزان فاقد درگیری تحصیلی به مشارکت در فعالیت های کلاسی و کار گروهی رغبتی نشان نمی دهند و محیط کلاس برای آنان لذتی ندارد و موفقیت آنان در آموزش و یادگیری پایین است. چنین دانش آموزانی دچار افت تحصیلی می شوند و از ادامه تحصیل باز می مانند. دانش آموزان با درگیری تحصیلی پایین، احساس تعلق به محیط آموزشی ندارند و غیبت های مکرر و گریز از مدرسه از نتایج آن است (سماوی، ابراهیمی و جاودان، ۱۳۹۵)، که این امر زندگی تحصیلی دانش آموزان را تحت شعاع قرار می دهد. وکیلی، نقش و رضانی خمسی (۱۳۹۷) نشان دادند که درگیری تحصیلی نقش میانجی معناداری در رابطه بین هیجان تحصیلی و پیشرفت تحصیلی ایفا می کند. بنابراین، با توجه به این که سبک زندگی تحصیلی دانش آموزان، با کیفیت عملکرد آن ها در مدرسه در ارتباط است، تأمین سلامت تحصیلی دانش آموزان بسیار ضروری است. در نتیجه برای این که دانش آموزان در مدرسه عملکرد بهتری داشته باشند، متولیان آموزش و پرورش باید شرایط لازم را برای سلامت تحصیلی آنان فراهم کنند. زیرا فقدان سلامت تحصیلی نه تنها می تواند در سرنوشت علمی دانش آموزان تأثیر بگذارد بلکه می تواند به سلامت روانی دانش آموزان آسیب رسانده و آن ها را با ناکامی های مختلف در دوران تحصیل و یا پس از آن در زندگی شخصی یا حرفه ای مواجه کند. در این میان، جو باز مدارس بر رفتار، بهزیستی و سلامت، کیفیت زندگی و انگیزه معلمان و دانش آموزان تأثیر می گذارد و آموزش رهبری، قوانین و مدیریت مدرسه زمینه را برای رشد مدارس و سلامت تحصیلی آماده می سازد (پرتوریس و ویلیرس^۶، ۲۰۰۹). همچنین درگیری تحصیلی به عنوان یکی از هیجانان، می تواند در ارتقاء سطح عملکرد تحصیلی و به تبع آن سلامت تحصیلی دانش آموزان نقش بسیار موثری ایفا کند. بر این

1. academic engagement
2. behavior
3. cognitive
4. emotional
5. Gutman & Schoon
6. Pretorius & Villiers

اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل‌کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور با میانجی‌درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان انجام گرفت.

روش

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی و به طور خاص از نوع معادلات ساختاری است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی (پایه‌های چهارم، پنجم و ششم) شهرستان بروجرد در سال تحصیلی ۴۰۰-۱۳۹۹ به تعداد ۱۶۰۰۰ نفر تشکیل می‌دهد. درباره حجم نمونه در پژوهش‌های مربوط به روش تحقیق مدل‌یابی معادلات ساختاری نظرات گوناگون وجود دارد، ولی همه بر این موضوع توافق دارند که مدل معادلات ساختاری، شبیه تحلیل عامل از فنون آماری با نمونه بزرگ قابل اجرا است (تاباچینیک و فیدل، ۲۰۰۱). با توجه به قاعده استیونس (۲۰۰۲) مبنی بر وجود حداقل ۱۵ شرکت‌کننده به ازای هر نشانگر، لذا حجم نمونه مورد نیاز در پژوهش حاضر ۴۵۰ نفر برآورد گردید. نمونه مورد نظر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شد. به این صورت که با هماهنگی اداره آموزش و پرورش بروجرد و مدیران و معلمان مدارس دوره دوم به صورت تصادفی مدارس هدف انتخاب گردید و با اعلام رضایت دانش‌آموزان پرسشنامه‌های مطالعه جهت تکمیل به صورت مجازی و از طریق شبکه شاد در اختیار آنان قرار گرفت. به شرکت‌کنندگان این اطمینان داده شد که اطلاعات به صورت محرمانه و بدون ذکر نام در نزد پژوهشگر امانت خواهد بود و از گزارش نتایج با نام فرد خاصی خودداری خواهد شد. ملاک‌های ورود به مطالعه: دانش‌آموز ابتدایی دوره دوم که در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۴۰۰-۱۳۹۹ به صورت آنلاین و در بستر شبکه شاد مشغول به تحصیل باشد، با توجه به شرایط کرونایی محدودیت استفاده از شبکه شاد و آموزش آنلاین نداشته باشد، توانایی استفاده از گوشی موبایل و برقراری تعامل به صورت آنلاین داشته باشد. ملاک خروج از مطالعه: عدم رضایت شرکت‌کنندگان به ادامه همکاری بود. بعد از جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه‌ها با درج کدگذاری جهت انجام تجزیه و تحلیل آماری آماده گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون معادلات ساختاری به وسیله نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و AMOS نسخه ۲۴ استفاده شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور^۱ (HC-ALFB): این پرسشنامه مشتمل بر ۴۸ ماده توسط صالح‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) به تفکیک دارای ۵ الگوی رفتاری شناسایی شده است. پاسخ‌دهندگان باید به هر ماده بر روی طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) پاسخ دهند. بدین نحو که گزینه کاملاً موافقم نمره ۵، نسبتاً موافقم نمره ۴، نظری ندارم نمره ۳، نسبتاً مخالفم نمره ۲ و کاملاً مخالفم نمره ۱ را به خود اختصاص می‌دهد. سازه‌های زیربنایی و تعداد ماده‌های هر یک در بُعد رفتارهای تسهیل‌گر سلامت تحصیلی عبارت از خوش‌بینی تحصیلی (۱۰)، مشغولیت تحصیلی (۸)، جهت‌گیری هدف تسلطی (۱۰)، سرزندگی تحصیلی (۱۰) و تاب‌آوری تحصیلی (۱۰) می‌باشند. در مطالعه صالح‌زاده، شکر و فتح‌آبادی (۱۳۹۶) با تکیه بر نشانگرهای هر یک از نظریه‌های مزبور و پیشینه تجربی موجود، بانک اولیه آیت‌ها تشکیل شد و روایی صوری و محتوایی (۰/۸۹) آن مبتنی بر دیدگاه خبرگان حوزه روان‌شناسی تربیتی و روان‌سنجی مورد بررسی، اصلاح و تایید قرار گرفت. ضرایب همسانی درونی ابعاد چندگانه تسهیل‌گرهای سلامت تحصیلی با روش تحلیل عاملی شامل خوش‌بینی تحصیلی ۰/۸۹، مشغولیت تحصیلی ۰/۸۵، جهت‌گیری هدف تسلطی ۰/۹۳، سرزندگی تحصیلی ۰/۹۳ و تاب‌آوری تحصیلی ۰/۹۳ محاسبه شده است. میزان پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر، به ترتیب برابر با خوش‌بینی تحصیلی ۰/۹۰، مشغولیت تحصیلی ۰/۸۷، جهت‌گیری هدف تسلطی ۰/۸۸، سرزندگی تحصیلی ۰/۹۱ و تاب‌آوری تحصیلی ۰/۹۲ به دست آمد.

پرسشنامه جو مدرسه^۲ (SC): پرسشنامه جو و هویت مدرسه توسط لی و همکاران (۲۰۱۷) به منظور سنجش جو و هویت مدرسه طراحی و تدوین شده است و در ایران توسط نریمانی و همکاران (۱۳۹۶) اعتباریابی شده است. این پرسشنامه دارای ۳۸ سوال و ۵ مولفه رابطه دانش‌آموزان با یکدیگر، رابطه کارکنان با دانش‌آموزان، تاکیده‌های آموزشگاه، ارزش‌ها و رویکرد مشترک کارکنان- دانش‌آموزان و هویت مدرسه است و بر اساس طیف شش گزینه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۶) با سوالاتی (از قبیل: دانش‌آموزان

1. scale of health-based academic lifestyle behavior

2. scale of school climt

رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با میانجی درگیری تحصیلی در دانش آموزان
the causal relationship between school atmosphere and health-centered academic lifestyle behaviors mediating ...

یکدیگر را دوست دارند.) به سنجش جو و هویت مدرسه می پردازد. لی و همکاران (۲۰۱۷) میزان پایایی این مقیاس را در مطالعه خود بالاتر از ۰/۷۰ و روایی آن را (۰/۸۱) مطلوب گزارش نمودند. نیمانی و همکاران (۱۳۹۶) نشان دادند که پرسشنامه مذکور از روایی (۰/۷۴) و پایایی (۰/۷۸) مناسب برخوردار است. میزان پایایی در پژوهش حاضر با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد.

پرسشنامه درگیری تحصیلی^۱ (AC): این مقیاس در سال ۱۳۹۱ توسط زرنگ تهیه شد. زرنگ (۱۳۹۱) در پژوهش خود برای اندازه گیری درگیری تحصیلی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده کرد. به این صورت که ابتدا مولفه های درگیری تحصیلی، درگیری شناختی، درگیری انگیزشی، درگیری رفتاری و گویه های متناسب با آن ها که ۴۵ گویه بود و از مبانی نظری (مدل نظری لینن بریک و پینتریچ) استخراج شد و پس از اینکه با افراد صاحب نظر مصاحبه انجام شد به ۴۱ گویه تقلیل یافت و بعد بر اساس گویه ها عباراتی تنظیم و در یک مطالعه مقدماتی پرسشنامه ای با ۳۸ گویه اجرا شد. شیوه نمره گذاری این پرسشنامه به صورت طیف ۵ درجه ای لیکرت از ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) است. روایی این مقیاس از طریق روایی صوری و محتوایی (۰/۷۳) به شیوه داوری تخصصی و از حیث انطباق با بنیان نظری آن توسط ۳ تن از متخصصان علوم تربیتی صورت گرفت به این صورت که مولفه های درگیری تحصیلی از بنیان های نظری استخراج و برای هر مولفه عبارتهایی تنظیم شد. سپس با اجرای یک آزمون مقدماتی به وسیله آزمون آلفای کرونباخ پایایی کل پرسشنامه در مرحله مقدماتی با ۳۸ سوال ۰/۹۲ به دست آمد (زرنگ، ۱۳۹۱). میزان پایایی در پژوهش حاضر با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

یافته ها

اطلاعات جمعیت شناختی شرکت کنندگان مطالعه نشان داد که از نظر جنسیت ۲۵۰ نفر پسر (۰/۵۵)، ۱۹۷ نفر دختر (۰/۴۵)، بر حسب پایه تحصیلی ۱۷۳ نفر پایه چهارم (۰/۳۸)، ۱۵۸ نفر پایه پنجم (۰/۳۴) و ۱۱۹ نفر پایه ششم (۰/۲۶) بودند. بر حسب شغل پدر ۲۳ نفر بیکار (۵/۱)، ۱۶۰ نفر آزاد (۰/۳۵)، ۱۳۳ نفر کارمند (۰/۲۹)، ۳۲ نفر فرهنگی (۷/۱) و ۱۰۲ نفر سایر (۰/۲۲) بودند. بر مبنای شغل مادر ۲۹۲ نفر خانه دار (۰/۶۴) و ۱۵۸ نفر شاغل (۰/۳۶) بودند.

جدول ۱. ماتریس همبستگی، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

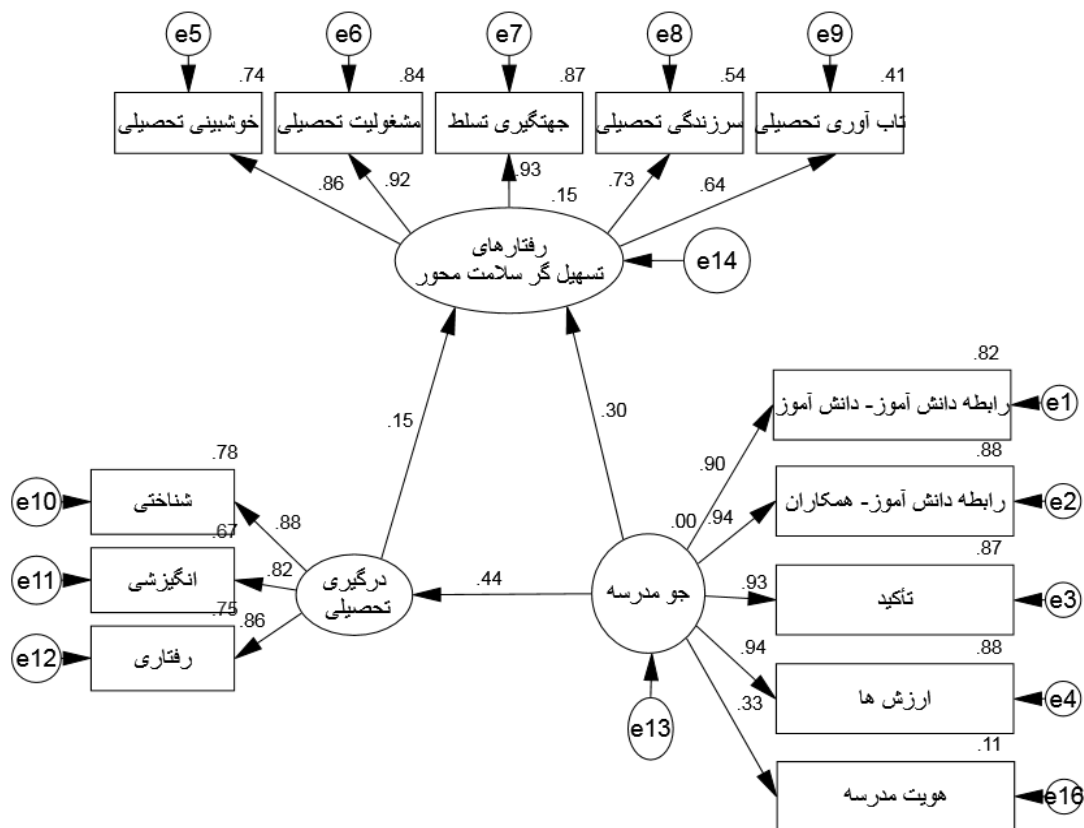
متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱. رابطه دانش-آموز													
۲. رابطه کارمند	۰/۵۷**												
۳. تأکید	۰/۶۸**	۰/۷۶**											
۴. ارزش	۰/۵۴**	۰/۷۸**	۰/۶۹**										
۵. هویت	۰/۴۳**	۰/۳۲**	۰/۲۸**	۰/۳۳**									
۶. شناختی	۰/۳۸**	۰/۳۶**	۰/۳۴**	۰/۳۳**	۰/۳۸**								
۷. انگیزشی	۰/۳۷**	۰/۳۷**	۰/۳۳**	۰/۳۴**	۰/۳۲**	۰/۶۲**							
۸. رفتاری	۰/۳۹**	۰/۳۴**	۰/۳۲**	۰/۳۵**	۰/۲۹**	۰/۵۶**	۰/۷۴**						
۹. خوش بینی	۰/۳۹**	۰/۲۹**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۲۲**	۰/۳۰**	۰/۲۳**	۰/۳۸**					
۱۰. مشغولیت	۰/۲۹**	۰/۲۶**	۰/۳۲**	۰/۲۹**	۰/۲۶**	۰/۲۵**	۰/۲۱**	۰/۶۴**	۰/۶۲**				

1. scale of academic engagement

۱۱. جهت گیری	۰/۳۱**	۰/۲۷**	۰/۳۱**	۰/۳۲**	۰/۲۶**	۰/۲۳**	۰/۱۷**	۰/۱۷**	۰/۶۳**	۰/۵۴**	۱
۱۲. سرزندگی	۰/۲۳**	۰/۲۰**	۰/۲۵**	۰/۲۴**	۰/۲۱**	۰/۲۲**	۰/۱۸**	۰/۱۷**	۰/۵۷**	۰/۶۵**	۱
۱۳. تاب آوری	۰/۲۸**	۰/۲۵**	۰/۳۹**	۰/۲۹**	۰/۲۴**	۰/۲۵**	۰/۲۵**	۰/۱۶**	۰/۴۹**	۰/۴۵**	۱
میانگین	۱۹/۳۵	۱۹/۷۰	۱۹/۴۴	۱۹/۴۴	۹/۹۹	۱۳/۱۹	۱۲/۶۴	۱۲/۸۲	۱۲/۲۱	۱۱/۷۰	۱۱/۳۴
انحراف معیار	۶/۷۳	۶/۴۹	۶/۴۰	۶/۳۲	۳/۰۲	۴/۸۸	۴/۴۴	۴/۰۸	۲/۹۸	۲/۹۰	۳/۰۴

*در سطح ۰/۰۱ معنادار است

جدول ۱، ضرایب همبستگی، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. همان‌گونه که اطلاعات جدول ۱، نشان می‌دهد، بین جو مدرسه، درگیری تحصیلی و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور، رابطه مثبت معنادار وجود دارد. قبل از بررسی مدل پژوهش به بررسی پیش فرض‌ها پرداخته شد. داده‌ها نشان داد که شاخص مربوط به کجی و کشیدگی هیچکدام از عامل‌ها، از مرز ± 2 عبور نکرده و توزیع داده‌ها برای هر یک از متغیرهای پژوهش نرمال است. نتایج آزمون کولموگروف اسیمترنوف نیز نشان داد که این پیش فرض برقرار است ($p > 0/05$)، بنابراین می‌توان گفت توزیع از منحنی نرمال پیروی می‌کند. نتایج آزمون همگنی ضریب رگرسیون نیز برای هیچ کدام از متغیرها معنادار نبود ($F = 724, p > 0/05$). لذا، پیش فرض همگنی رگرسیون نیز برقرار است. به منظور بررسی عدم هم خطی چندگانه از شاخص vif استفاده شد که با توجه به اینکه مقدار $1/09$ به دست آمد، بنابراین می‌توان گفت که پیش فرض عدم هم خطی چندگانه نیز برقرار است.

شکل ۱. مدل رابطه جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با نقش میانجی درگیری تحصیلی.

رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با میانجی درگیری تحصیلی در دانش آموزان
the causal relationship between school atmosphere and health-centered academic lifestyle behaviors mediating ...

شکل ۱، رابطه جو مدرسه، رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور و درگیری تحصیلی را نشان می دهد. خلاصه نتایج مدل در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. برآورد ضرایب مسیرهای مستقیم در مدل مفهومی پژوهش

مسیرهای مستقیم	ضرایب مسیر (β)	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
جو مدرسه $\leftarrow$ درگیری تحصیلی	۰/۴۶۹	۸/۲۱	۰/۰۰۰۱
جو مدرسه $\leftarrow$ رفتارهای سبک سلامت محور	۰/۲۸۰	۵/۱۱	۰/۰۰۰۱
درگیری تحصیلی $\leftarrow$ رفتارهای سبک سلامت محور	۰/۱۱۵	۲/۵۴	۰/۰۲۴

نتایج جدول ۲ نشان داد که ضریب استاندارد مسیرهای جو مدرسه به سمت درگیری تحصیلی و رفتارهای تسهیل گر سلامت محور با توجه به سطح معنی دار کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. همچنین ضریب استاندارد مسیر درگیری تحصیلی به سمت رفتارهای تسهیل گر سلامت محور با توجه به سطح معنی دار کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. در جدول ۳ اطلاعات مربوط به نتایج آزمون بوت استراپ برای مسیرهای غیرمستقیم ارائه شده است

جدول ۳. نتایج آزمون بوت استراپ برای مسیرهای غیرمستقیم

متغیر پیش بین	متغیر میانجی	متغیر ملاک	برآورد استاندارد	حد پایین	حد بالا	سطح معنی دار
جو مدرسه	درگیری تحصیلی	رفتارهای سبک سلامت محور	۰/۰۶۶	۰/۰۷	۰/۱۵	۰/۰۳۴

نتایج جدول ۳ نشان داد مسیر غیرمستقیم جو مدرسه به رفتارهای سلامت محور از طریق درگیری تحصیلی با توجه به سطح معنی دار ۰/۰۳۴ معنادار است. این نتیجه حاکی از آن است که جو مدرسه به واسطه درگیری تحصیلی بر رفتارهای سبک زندگی تحصیلی سلامت محور تأثیر معنادار دارد. این نتایج حاکی از آن است که جو مدرسه به واسطه درگیری تحصیلی بر رفتارهای سبک زندگی تحصیلی سلامت محور تأثیر معنادار دارد.

برای بررسی برازندگی مدل از شاخص های برازش استفاده شد. شاخص های متعددی از قبیل کای اسکور (CMIN)، ریشه میانگین مجذورات خطای برآورد (RMSEA)، شاخص برازش مقایسه ای (CFI)، شاخص نیکویی برازش (GFI) و شاخص نیکویی برازش هنجار شده (NFI) استفاده شده است. از لحاظ دامنه مطلوب، مقدار سه شاخص CFI، NFI و GFI می تواند بین ۰ و ۱ باشد. با این حال، مقادیر ۰/۹۵ و بالاتر قابل قبول فرض می شود و نشانگر تأیید مدل است. در رابطه با RMSEA نیز کمتر از ۰/۰۸ بیانگر برازش خوب و بیشتر از ۰/۱۰ را گویای برازش ضعیف بیان کرده اند. شاخص های برازش مدل ساختاری در جدول ۴ نمایش داده شده است.

جدول ۴. شاخص های نیکویی برازش برای مدل پژوهش

شاخص	X^2	X^2/df	GFI	NFI	IFI	CFI	RMSEA	PCLOSE
	۱۴۸/۶۶	۳/۰۴	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۰۸	۰/۰۷۸

طبق نتایج جدول ۴، شاخص های X^2/df دو به دو به درجه آزادی X^2/df با مقدار ۳/۰۴ قابل قبول، شاخص نیکویی برازش^۱ با مقدار ۰/۹۳ برازش خیلی خوب، شاخص برازش هنجار شده^۲ با مقدار ۰/۹۵ برازش خیلی خوب، شاخص برازش فزاینده^۳ با مقدار ۰/۹۵ برازش خیلی خوب و شاخص برازش تطبیقی^۴ با مقدار ۰/۹۶ برازش خیلی خوب، شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد^۵ با مقدار ۰/۰۸ برازش خوب مدل را نشان می دهند.

1. goodness of fit index (GFI)
2. normed fit index(NFI)
3. incremental Fit Index(IFI)
4. comparative fit Index(CFI)
5. root mean square error of approximation(RMSEA)

پژوهش حاضر با هدف رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل‌کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور با میانجی‌گری درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان انجام گرفت. یافته اول این مطالعه نشان داد که عامل جو مدرسه به صورت مستقیم بر رفتارهای تسهیل‌کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور دانش‌آموزان تاثیر دارد. این نتیجه با یافته‌های بیکر، گوئتز و همکاران (۲۰۱۴)، ابراهیمی‌بخت، یاراحمدی، اسدزاده و احمدیان (۱۳۹۷)، پرتوریس و ویلیرس (۲۰۰۹)، لنت، تاوبرا و لوبو (۲۰۱۲) همسو می‌باشد. همچنین با نتیجه ایلمور و هوبنر (۲۰۱۰) و پیک و هاموی (۲۰۱۰) که نشان دادند جو مدرسه از طریق حمایت معلمان و همسالان بر نتایج تحصیلی و رشد روانی اجتماعی نوجوانان تاثیر دارد هماهنگ است. مطالعات دیگر نیز نشان داده است که همبستگی معناداری بین کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه با رضایت و نگرش‌شان نسبت به مدرسه و روابط آنان با معلم و همسالان وجود دارد و کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه با ماندگاری آن‌ها در مدرسه، نگرش آن‌ها درباره مدرسه رفتن، موفقیت تحصیلی، سطوح پیشرفت تحصیلی، پذیرش مسئولیت و تعهد در قبال تکالیف مدرسه و بروز نابه‌نجاری در مدرسه ارتباط دارد (آینلی و بورک، ۱۹۹۲). کاسترل اوغلو (۲۰۱۵) نیز نشان داده است که بین وضعیت زندگی در مدرسه و انگیزش تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و کیفیت زندگی در مدرسه پیش‌بینی‌کننده انگیزش تحصیلی است. پژوهش گوئتز و کازو (۲۰۱۵) نیز نشان داده است که جو مدرسه بر اشتیاق تحصیلی (رفتاری، شناختی و عاطفی) تاثیر دارد، که این عوامل هر کدام می‌تواند زمینه تقویت رفتارهای تسهیل‌کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور را برای دانش‌آموزان فراهم نماید. در همین راستا، هدایت و صادق‌زاده (۱۳۹۹) نیز نشان دادند که بین ارتباط با مدرسه، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی رابطه وجود دارد و بهزیستی تحصیلی نقش معناداری در تبیین هیجانات منفی تحصیلی دارد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که ارتباط با مدرسه، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی متغیر هیجانات تحصیلی را تبیین می‌کنند و از بین این متغیرها، متغیر بهزیستی تحصیلی بیش از سایر متغیرها قدرت تبیین‌کنندگی متغیر هیجانات تحصیلی را دارد. در تبیین این یافته و یافته‌های همسو می‌توان گفت: جو مدرسه متغیر مهمی است که رفتارهای افراد و یادگیری ایشان را تحت تاثیر قرار می‌دهد و نه تنها بر میزان یادگیری افراد موثر است بلکه منجر به ارتقا و بهبود سبک زندگی تحصیلی آنها می‌شود (تین‌تی سای و چانگ چنگ^۱، ۲۰۰۵). در واقع، جو باز مدرسه و ویژگی‌های آن که بیانگر برخورداری معلمان از روحیه و رضایت شغلی بالاست، منجر به روابط دوستانه و صمیمانه آنها با سایر اعضای مدرسه و به خصوص دانش‌آموزان می‌شود که این امر زمینه را برای رشد یادگیری و در نهایت سبک زندگی تحصیلی سالم فراهم می‌نماید.

یافته دوم این مطالعه نیز بیانگر آن بود که درگیری تحصیلی به صورت مثبت رابطه بین جو مدرسه و رفتارهای تسهیل‌کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور را میانجی‌گری می‌کند. این نتیجه با یافته‌های مهنا و طالع‌پسند (۱۳۹۵)، ثمره و خضری‌مقدم (۱۳۹۴) و مدرسی حجت‌آبادی، فرزاد و کوشکی (۱۳۹۶) هماهنگ و همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت درگیری تحصیلی دانش‌آموز در درجه اول و به‌طور تاریخی بر افزایش موفقیت، رفتارهای مثبت و حس تعلق در دانش‌آموزان متمرکز بوده است؛ به‌طوری که ممکن است، تمرکز آنها را در مدرسه نگه دارد؛ به علاوه نقش درگیری تحصیلی در درک مسیر و نتایج دانش‌آموزان به عنوان یک موضوع مورد علاقه و اهمیت در دهه‌های اخیر پدید آمده است به گونه‌ای که درگیری تحصیلی می‌تواند به عنوان یک اندازه‌گیری از میزان دخالت دانش‌آموز در کسب علم باشد که دانش‌آموزان را به توسعه درک عمیق‌تر از فعالیت درسی خود تشویق کند (مدرسی حجت-آبادی و همکاران، ۱۳۹۶) از این رو درگیری تحصیلی نقش بسزایی در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و به موازات آن سبک زندگی تحصیلی آنان داشته که با نتایج پژوهش حاضر نیز همسو است.

در تبیین کلی یافته‌های این مطالعه می‌توان گفت برای رسیدن به سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور دانش‌آموزان و در نهایت رسیدن به نتایج تحصیلی بهتر، لازم است زمینه توسعه جو مطلوب مدرسه و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان فراهم شود. در واقع، ارتباط ساختار مدرسه با رفتارهای تحصیلی دانش‌آموزان نشانگر این است که ویژگی‌های سازمانی و روان‌شناختی با نگرش و رفتارهای دانش‌آموزان و همچنین سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور ارتباط دارد و این ارتباط از طریق معلمان، همسالان، محیط مدرسه و همبستگی بین اعضای مدرسه شکل می‌گیرد (پیک و هاموی، ۲۰۱۰). در نتیجه جو مدرسه در کنار درگیری تحصیلی، زمینه‌های تقویت و بهبود رفتارهای تسهیل‌کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت‌محور دانش‌آموزان را فراهم می‌سازد. با توجه به نتایج پژوهش، دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت

رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با میانجی درگیری تحصیلی در دانش آموزان
the causal relationship between school atmosphere and health-centered academic lifestyle behaviors mediating ...

باید محیطی را در مدرسه فراهم سازند که همراه با روابط دوستانه بین معلم و دانش آموزان، حاکی از قوانینی ثابت و روشن و جوی خودمختارانه برای دانش آموزان باشد، تا در سایه چنین محیطی، دانش آموزان با انگیزه و علاقه بیشتری به تحصیل بپردازند و زمینه سبک زندگی تحصیلی سلامت محور را فراهم آورند. چرا که مطالعات نشان می دهد، فراگیری که از سلامت تحصیلی برخوردارند و از نظر هیجانی و شناختی با یادگیری درگیر هستند، وقت و تلاش بیشتری را صرف مطالعه می کنند، به طور مناسب با نیازهای تحصیلی خود کنار می آیند و بر مسائل دوران تحصیل فائق می آیند (وانگ و همکاران، ۲۰۱۱). از طرفی فقدان سلامت تحصیلی، علاوه بر اینکه موجب آسیب به سلامت روانی دانش آموزان می شود، آن ها را با ناکامی های مختلفی در دوران تحصیلی و حتی پس از آن در زندگی شخصی و حرفه ای مواجه می کند (مرزوقی، حیدری و حیدری، ۱۳۹۲).

این پژوهش نیز مانند پژوهش های دیگر محدودیت هایی داشت: از جمله اینکه اجرای این پژوهش محدود به دانش آموزان ابتدایی دوره دوم (پایه های چهارم، پنجم و ششم) شهرستان بروجرد است که تعمیم پذیری آن را به سایر پایه ها و مناطق محدود می کند. از دیگر محدودیت های عمده مطالعه حاضر، کمبود منابع اطلاعاتی در زمینه ارتباط متغیرهای پژوهش است. محدودیت دیگر این مطالعه بر می گردد به شرایط کروانایی که ارتباط با نمونه را به صورت مجازی و از طریق شبکه شاد محدود کرد که این امر محدودیت هایی در جمع آوری اطلاعات را به همراه داشت. بنابراین، با توجه به اینکه نتایج مطالعه حاضر نقش جو مدرسه و درگیری تحصیلی را در سبک زندگی تحصیلی سلامت محور تایید کرد، به همه صاحب نظران و مسئولان آموزشی پیشنهاد می شود که با برگزاری کارگاه های آموزشی، مدرسین و یادگیرندگان را با این سازه ها آشنا کنند. همچنین آموزش مداوم و مستمر سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با هدف بهبود عملکرد دانش آموزان در خصوص داشتن سبک زندگی تحصیلی سالم پیشنهاد می شود.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از کلیه کسانی که در انجام این تحقیق، پژوهشگر را یاری نمودند، مخصوصا دانش آموزانی که حوصله به خرج دادند و با صبر و شکیبایی همکاری نمودند، کمال تقدیر و تشکر به عمل می آید. این مقاله مستخرج از رساله دکتری تخصصی رشته روانشناسی تربیتی دانشگاه لرستان با کد ۱۵۵۰۸ می باشد.

منابع

- ابراهیمی بخت، ح.؛ ابراهیمی، ی؛ اسدزاده، ح و احمدیان، ح. (۱۳۹۷). تدوین مدل سرزندگی تحصیلی بر اساس خشنودی از نیازهای بنیادین روان-شناختی، جهت گیری انگیزشی، یادگیری خودراهبر. *دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*، (۱۱)۶، ۱۵۳-۱۳۶.
- ثمره، س و خضری مقدم، ن. (۱۳۹۴). رابطه بین اهداف پیشرفت و خودکارآمدی تحصیلی: نقش میانجی درگیری تحصیلی. *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، (۶)۸، ۲۰-۱۴.
- حکیمی، ث؛ طالع پسند، س؛ رحیمیان، ا و کرین، م. (۱۳۹۶). اثربخشی روان درمانی مثبت گرا بر افسردگی، بهزیستی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در دروس ریاضیات و علوم تجربی. *فصلنامه مطالعات روان شناسی تربیتی*، (۲۸)، ۸۲-۵۰.
- زاهدبابلان، ع؛ پوربهرام، ر و رحمانی جوانمرد، س. (۱۳۹۲). رابطه کمال گرایی، جهت گزینی هدف و عملکرد تحصیلی با فرسودگی تحصیلی. *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، (۲)۵، ۱۲۴-۱۰۹.
- زاهدبابلان، عادل و کریمی پور، غ. (۱۳۹۶). نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی در اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان پایه پنجم و ششم ابتدایی شهرستان ثلاث باباجانی. *رویکردهای نوین آموزشی*، (۲)۱۲، ۹۱-۷۵.
- زرنگ، ر. ع. (۱۳۹۱). *رابطه سبک های یادگیری و درگیری تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد*. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه فردوسی مشهد.
- سماوی، ع.؛ ابراهیمی، ک و جاودان، م. (۱۳۹۵). بررسی رابطه درگیری های تحصیلی، خودکارآمدی و انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دبیرستانی شهر بندرعباس. *دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*، (۷)۴، ۹۱-۷۲.
- صالح زاده، پ؛ شگری، پ و فتح آبادی، ج. (۱۳۹۶). سبک زندگی تحصیلی سلامت محور: ایده ای نو ظهور در روان شناسی سلامت تحصیلی. *فصلنامه روان شناسی تربیتی*، (۴۶)۱۳، ۳۰-۱.
- قدم پور، ع.؛ یوسفوند، ل و رادمهر، پ. (۱۳۹۶). مقایسه اثربخشی آموزش راهبرهای شناختی و فراشناختی بر امید تحصیلی در دانش آموزان دختر و پسر. *راهبردهای شناختی در یادگیری*، (۹)۵، ۴۷-۳۴.
- کاووسیان، ج؛ کدیور، پ و فرزاد، و. ا. (۱۳۹۱). رابطه متغیرهای محیطی، تحصیلی با بهزیستی مدرسه: نقش نیازهای روان شناختی، خودتنظیمی انگیزشی و هیجان های تحصیلی؛ فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش در سلامت روان شناختی، (۱)۶، ۲۵-۱۰.

مدرسی حجت‌آبادی، م؛ فرزاد، و. ا و کوشکی، ش. (۱۳۹۶). نقش خودتعیین‌گری بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مدارس متوسطه تهران: نقش میانجی درگیری تحصیلی و نگرش به یادگیری الکترونیکی. *پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۵(۳)، ۸۵-۱۰۰.

مرزوقی، ر. ا؛ حیدری، م و حیدری، ا. (۱۳۹۲). بررسی رابطه عدالت آموزشی با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی. *مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی*، ۱۰(۳)، ۲۱۶-۲۱۰.

مهنا، س و طالع‌پسند، س. (۱۳۹۵). رابطه بین حمایت‌های محیطی و خودآگاهی هیجانی با درگیری تحصیلی: نقش میانجی بهزیستی تحصیلی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۳۱-۱۶.

هدایت، ف و صادق‌زاده، ص. (۱۳۹۹). رابطه ارتباط با مدرسه و بهزیستی تحصیلی با هیجانات تحصیلی با نقش میانجی‌گری سرزندگی تحصیلی. *مجله رویکردی نو در علوم تربیتی*، ۲(۲)، ۲۱-۷.

وکیلی، س؛ نقش، ز و رمضانی‌خمسی، ز. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌گری درگیری تحصیلی در رابطه بین هیجان تحصیلی و پیشرفت. *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۴۰۰(۶۲۷-۶۱۶).

- Ainley, J., & Bourke, S. (1992). Quality of school life and intentions for father education: The case of a rural high school. *Paper presented at annual conference of AARE*. Adelaide.
- Baker J, Dilly L, Aupperlee J, & Patil S. (2014). The developmental context of school satisfaction: Schools as psychologically healthy environments. *School Psychology Quarterly*, 18(2), 206-21.
- Elmore, G. M., & Huebner, E. (2010). Adolescents satisfactions whit school experiences relationship whit demographics, attachment relationships, and school engagement behavior. *Psychology in the school*. 47, 225- 237.
- Gunuc, S., & Kuzu, K., (2015). Confirmation of campus-class-technology model in student engagement: A path analysis. *Computers in Human Behavior*, 5(4), 114-125.
- Gutman, L. M. & Schoon ,I. (2013). The impact of non-cognitive skills on outcomes for young people, Institute of Education, London.
- Pintrich, P. R., & De Groot, E. V. (2010). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82, 33-40.
- Lent, R. W., Taveira, M. D. C., & Lobo. C. (2012). Two tests of the social cognitive model of weal- Bing in Portuguese college students. *Journal of vocational behavior*. 30- 362- 371.
- Li, D., Zhou, Y., Li, X., & zhou, Z. (2016). Perceived school climate and adolescent Internet addiction: The mediating role of deviant peer affiliation and the moderating role of effortful control. *Computers in Human Behavior*, 60, 54-61.
- Linnenbrink, E. A., & Pintrich, P. R. (2003). The role of self-efficacy belief in student engagement and learning in the classroom. *Reading and writing quarterly*. 19, 119-137.
- Mehdipour, M. F; Gholamali Lavasani, M; & Hejazi Moughari, E. (2016). Structural modeling on the relationship between basic psychological needs, academic engagement, and test anxiety. *Journal of Education and Learning* 5, 4- 44.
- Oliver, R. L., & Desarro, W. S. (1989). Processing Satisfaction Response in Consumption: A Suggested Framework and Response Proposition. *Journal of Consumer Satisfaction, Dissatisfaction and Complaining Behavior*, 1- 16.
- Peterson, C. (2006). *A primer in positive psychology*. New York, NY: Oxford Press.
- Piko, B. F., & Hamvai, C. (2012). Parent, school and peer- related correlates of adolescent's life satisfaction. *Children and Youth services review*, 32, 1472- 1482.
- Pintrich, P. R., & De- Groot, E. V. (1990). Motivational and self- regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational psychology*, (82): 33- 40.
- Pretoriuc, S., & Villiers, E. D. (2009). Educators perceptions of school climate and health in selected primary schools. *South African Journal of Education*. 29. 33- 52
- Reeve, J; Jane, H; Carrell, D; Jean, S & Brach, J. (2004). Enhancing student engagement by increasing teacher's autonomy support. *Motivation & Emotion*, 18(2), 69- 147
- Risli, R. & Kristenson, D. (2011). Not just a matter of time: field differences and the shaping of electronic media in supporting scientific communication. *Journal of the Society American for Information Science*, 54, 1306-1320.
- Tien Tsai, M. & Chang Cheng, N. (2005). *The Effect of Self-Efficacy and Self-Regulation on Knowledge Sharing Behavior Under Social Cognitive Perspective*.
- Wentzel, K.R, Miele, D. (2016). *Handbook of Motivation at School* (2nd edition), New Yourk, NY: Routledge.
- Widlund, A., Timonen, H., & Korhonen, J. (2018). academic well-being, mathematics performance, and educational aspirations in lower secondary education: changes within a school year. *Frontiers in Psychology*. 13(9), 1-19.